

$$N_{0+1} = \frac{P_0}{P_{0+1}} \times \frac{M_0}{M_{0+1}}, \quad (5)$$

Якщо ж унаслідок позитивного розвитку демографічних процесів у регіоні виникне ситуація, коли показники приросту населення «перейдуть через нуль» (наприклад, якщо в базовому році приріст становив -1% , а в прогнозному очікується $+2\%$), то формула набуде такого вигляду:

$$N_{0+1} = \frac{P_0 - P_{0+1}}{P_0} \times \frac{M_0 - M_{0+1}}{M_0}. \quad (6)$$

Таким чином, якщо після відповідних обрахунків $\Delta K > 1$, то в даній галузі буде приріст кількості зайнятих, а якщо $\Delta K < 1$, то кількість зайнятих буде меншою, ніж у попередньому році.

Прогнозування галузевої структури зайнятості потрібно здійснювати на основі прогнозних розрахунків показників соціально-економічного розвитку регіону. Від правильності і точності цих розрахунків залежатиме правильність і точність прогнозу зайнятості населення.

Проте на даний час не всі ці показники прогножуються, а отже здійснювати прогнозування галузевої структури зайнятості неможливо. Тому ми пропонуємо, щоб органи державного управління і статистики в найближчий час розробили методіку прогнозування тих соціально-економічних показників, які необхідні для прогнозування галузевої структури зайнятості населення і вже на наступний фінансовий рік зробили відповідні прогнози.

Упродовж останнього десятиліття в Україні з кожним роком зменшується частка населення у працездатному віці. Як свідчать розрахунки багатьох спеціалістів-демографів, така тенденція в найближчі роки збережеться. Це означає, що незабаром перед нашою країною може гостро постати проблема ефективного, раціонального і продуктивного розподілу економічно активного населення в галузях економіки. Тому ми вважаємо, що прогнозування галузевої структури зайнятості населення на перспективу допоможе уникнути таких проблем.

Моргіков В.В., канд. екон. наук, доц.
Східноукраїнський національний університет

ПОЛІТИКА ДОХОДІВ І ЗАЙНЯТІСТЬ ПРИ ПЕРЕХОДІ ДО РИНКУ

В останнє десятиріччя політика доходів була невід’ємною частиною економічної політики України. Як відомо, державна політика доходів — це регулювання співвідношення між доходами від підприємництва і трудової діяльності, між заробітками і соціальними виплатами та інше. Між доходами населення країни та їх зайнятістю існує тісний взаємозв’язок. Чим ефективніша зайнятість, тим вищі доходи людей. Потенціал державної політики доходів, можливості уряду в її здійсненні залежать від стану економіки країни, динаміки розвитку її ринку праці. Важливими інструментами політики доходів, які справляють вплив на зайнятість, в Україні є: встановлення мінімуму зарплати, оподаткування доходів фізичних осіб, пенсійні виплати.

Більш висока мінімальна зарплата піднімає витрати роботодавців, підвищуючи таким чином рівень безробіття. З початком переходу до ринкової економіки в Україні мінімум оплати став встановувати роль регулятора зайнятості. Сьогодні законодавчо встановлений у країні мінімум оплати не забезпечує відтворення робочої сили, задоволення навіть найнасушніших фізіологічних потреб. Однак навіть при надзвичайно низькому мінімумі зарплати в Україні в країні звільняють працівників всупереч їх волі, що, зокрема, свідчить про вкрай неефективне їх використання — таке використання, яке не дозволяє відшкодувати навіть витрати на виплату законодавчого мінімуму. Однією з умов збільшення мінімуму зарплати є підвищення ефективності використання робочої сили на всіх рівнях. Певну роль тут повинне відіграти періодичне зростання мінімальної зарплати.

Одним з інструментів політики доходів є податкове регулювання пропозиції на ринку праці. Певний регулюючий вплив на пропозицію праці можуть мати положення законодавства про прибуткове оподаткування, що стосуються пільг. Відповідно до Декрету Кабміну України «Про прибутковий податок із громадян» невключання до складу сукупного оподаткованого доходу соціальних виплат, пов’язаних з доглядом за неповнолітніми дітьми, є цілком обґрунтоване. Держава тим самим певною мірою сприяє перерозподілу сукупних трудових зусиль громадян на користь виховання підростаючого покоління. Звільненням від оподаткування доходів працівників, що виконують сільськогосподарські і будівельні роботи в сільській місцевості, законодавець стимулює тут пропозицію праці. Не включаються до складу оподаткованого доходу і державні пенсії, що може до певної межі не заохочувати пенсіонерів до пошуку роботи і заробітків (ст. 5.1. Декрету).

Оподатковування спадщини впливає на трудове поведіння оплачуваних працівників і їхніх правонаступників. Залишити про себе пам'ять, забезпечити дітям гарні умови життя — могутня рушійна сила, що спонукає трудитися найбільш активні шари населення. Дане положення відноситься насамперед до високооплачуваних фахівців середнього і старшого віку, у яких обсяг накопичених благ, який би вони бажали передати дітям, досить великий. Дуже характерно, що на відміну від більшості європейських держав в Україні суми, отримані в результаті спадкування і дарування, звільнюються від прибуткового оподатковування. Однак за значними ставками обкладаються авторські винагороди, виплачувані спадкоємцям чи правонаступникам авторів творів науки, літератури, мистецтва, а також відкриттів, винаходів. У тому випадку, якщо дані виплати мають не одноразовий характер, вони обкладаються прибутковим податком ставками, що вдвічі перевищують ставки оподаткування доходів, одержуваних за основним місцем роботи (але не більше 70 %) (ст. 7 Декрету). Така норма очевидно до певної міри може обмежувати трудову активність високооплачуваних представників творчих професій, в той же час стимулюючи пропозицію праці їхніх дітей і інших родичів.

В Україні вплив оподаткування особистих доходів на пропозицію праці швидше за все є сьогодні незначним. Це пояснюється насамперед надзвичайно низьким рівнем оплати праці в цілому. Варто також відзначити, що пропозиція праці більш реагує на зміну рівнів оплати в різних галузях, необґрунтовані міжпрофесійні розходження в оплаті праці, що різко проявилися останнім часом. На тлі цих розходжень зміни в доходах, породжувані їхнім оподаткуванням, виглядають набагато скромніше. В міру підвищення рівня оплати в цілому по народному господарству, стабілізації цього рівня, відновлення стійкого зв'язку між результативністю праці і її оплатою пропозиція праці буде ставати все більш чутливою до зміни податкових ставок.

Механізм функціонування пенсійної системи тісно пов'язаний із зайнятістю. В Україні на сьогоднішній день реально існує перерозподіл доходів, зумовлений функціонуванням солідарно-розподільної пенсійної схеми, — працююча частина населення, підприємці «утримують» пенсіонерів. Пропорція між активною частиною населення і пенсіонерами в країні змінюється на користь останніх. З урахуванням дітей і пенсіонерів один працівник у країні утримує одного непрацюючого. Для підтримки стабільного і незмінного рівня виплати пенсій за таких умов можна збільшити процент відрахувань з доходів працівників і роботодавців

на пенсійні цілі з досить імовірним скороченням їх продуктивної діяльності. Необхідність у постійному підвищенні соціального навантаження на зайнятих підприємницькою та трудовою діяльністю суб'єктів також збільшується у зв'язку із зростанням офіційного та прихованого безробіття.

За деякими даними, до 60 % населення України одержує доходи з тіньового сектору економіки. Це означає, що вплив української держави на участь більшості громадян в оплачуваній праці через пенсійні виплати, оподаткування доходів, як і через інші інструменти політики доходів, дуже обмежений. Домогтися більшої керованості пропозицією праці можна лише вивівши на «поверхню» значну частину економічної діяльності — як підприємницької, так і трудової.

Пухлій В. Т.

Рада з вивчення продуктивних сил України НАН України

ІНФОРМАЦІЙНО-КОНСУЛЬТАТИВНІ ЦЕНТРИ В МЕХАНІЗМІ ФУНКЦІОНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО РИНКУ ПРАЦІ: СЬОГОДЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Обслуговування будь-яких відносин і зв'язків у сучасній економічній системі забезпечується відповідною інфраструктурою. Частина тієї з них, що виконує роль посередника у взаємозв'язках між роботодавцями і тими, хто шукає роботи, здійснює інформаційно-консультативні послуги, чим сприяє функціонуванню ринку праці. Попит на такого роду послуги генерується перш за все кон'юнктурою робочої сили і робочих місць, а також свідомістю та досвідом його контрагентів. В Україні вже кілька років існує ситуація значного перевищення обсягів пропозиції робочої сили над кількістю місць прикладання праці. За даними статистичної звітності станом на 1.03.2001 за наявності 72 тис. вакантних робочих місць, незайнятих працездатних осіб, що потребували державної допомоги у працевлаштуванні, було 1 млн 194 тис. Тобто на 1 робоче місце претендували 17 осіб. Зважаючи на те, що серед пошукачів роботи 36 % — це особи без професійної освіти, а більшість тих, хто її мають (64 %), потребують перепідготовки, 7,8 % — жінки з дітьми до 6 років та матері-одиначки з дітьми до 14 років, а наявні вакансії представлені такими, де умови праці надзвичайно погані і рівень оплати праці низький, можна стверджувати, що